

INDEX

Epistola nuncupatoria Sanctissimo Domino Nostro Pio X	pag. VII
Dilecto filio Leonardo Gaudé Sacerdoti e Congregatione SS. Redemptoris Pius PP. X	» XI
Praefatio editoris	» XIII
Decretum S. R. C. quo conceditur Sancto Alphonso titulus Doctoris Ecclesiae	» XLVII
Litterae Apostolicae de Sancto Alphonso Maria de Ligorio titulo Ecclesiae Doctoris aucto	» XLIX
Epistola nuncupatoria sancti Alphonsi ad Benedictum XIV	» LII
Responsum Benedicti XIV.	» LIV
Praefatio Sancti Alphonsi ad lectorem	» LV
Propositiones damnatae ab Alexandro VII	» LVII
Propositiones damnatae ab Innocentio XI.	» LIX
Propositiones damnatae ab Alexandro VIII.	» LXII

LIBER PRIMUS

DE REGULA ACTUUM HUMANORUM

TRACTATUS PRIMUS

DE CONSCIENTIA

CAPUT I.

Quid Conscientia et quotuplex, et quaenam sequenda.

1. De regula remota et proxima actuum humanorum. — 2. De conscientia et synderesi. — 3. De conscientia recta et erronea. — 4. De eo qui sequitur conscientiam vincibiliter erroneam. — 5. De eo qui sequitur conscientiam invincibiliter erroneam. — 6. An sic operans meritum acquirat in operando. — 7. Respondetur objectioni adversariorum. — 8. An detur conscientia invincibiliter erronea circa praecepta naturalia. *Remissive ad Tract. II, de Legib., n. 170.* — 9. De eo qui putat erronee desiderium malum non esse peccatum. — 10. De conscientia perplexa. — 11. De conscientia scrupulosa. Signa scrupulosorum. — 12. Remedia et praesertim obedientiae. — 13. De periculo scrupulosi qui

non obedit. — 14. De regulis generalibus assignandis. — 15. Quomodo confessarius gerere se debet cum scrupulosis, qui timent assentiri cuilibet pravae cogitationi. — 16. Quomodo cum iis, qui semper dubitant de confessionibus praeteritis. — 17. Quomodo cum iis, qui in omni actione peccare formidant. — 18. Quid de iis, qui operantur cum actuali timore. — 19. Scrupulosi non peccant scrupulos vincendo, quin illos prius deponant. . . . . p. 3

CAPUT II.

De Conscientia dubia.

20. Quaenam sit conscientia dubia. — Quodnam sit dubium positivum et negativum. — 21. Quodnam dubium speculative et practicum. — 22. Nunquam licet operari cum conscientia practice dubia. — 23. De eo qui scit aliquid esse malum, sed dubitat, an sit grave aut leve. — 24. Quid debeat agere qui est practice dubius. — 25. An liceat operari cum conscientia speculative dubia. — 26. De pluribus principiis reflexis, ex quibus formari potest conscientia practice certa. —

27. De lege dubia vel dubie promulgata, et de lege certa dubie abrogata. — 28. De voto dubie emisso, et de voto certe emisso et dubie impleto. — 29. Quid de eo qui iudicat probabiliter impleto. — 30. Quid, si quis opus voti jam praestitit; sed voti immemor. — 31. An subditus teneatur obedire superiori, in re quae est dubie mala. — 32. Dubia de diversis rebus. — 33. Quid, in dubio de valore matrimonii. (*Remissive ad Lib. VI, n. 903 et 904*). — 34. Quid, in dubio de solutione, si debitum est certum. — 35. Quid, in dubio de debito, si quis rem possidet bona fide. — 36. Quid, si contra possessorem urgeat ratio probabilis, et nulla pro ipso. — 37. Quid, si possessor, superveniente dubio, neglexerit inquirere veritatem. — 38. An possit Eucharistiam accipere, qui dubitat an aliquid cibi vel potus deglutiverit. — 39. Quid, si dubitat an deglutiverit ante vel post mediam noctem . . . . . p. 11

CAPUT III.

De Conscientia probabilis.

40. Quae sit conscientia probabilis. Quotque enumerentur diversae probabilitatis species. — 41. Quenam sit probabilitas facti, et quanam juris. — 42. Nunquam licet uti probabilitate facti, cum periculo damni alterius. — 43. Quamnam opinionem sequi teneamur in materia fidei. — 44. Quamnam opinionem sequi debeat medicus. — 45. An possit uti remedio minus tuto. — 46. Quid, si desperatur de salute infirmi. — 47. Quamnam opinionem debeat sequi iudex. — 48. Quamnam minister in collatione sacramentorum. — 49. Quid, si adsit necessitas. — 50. An liceat uti opinione probabilis, quoad contrahendum matrimonium et quoad jurisdictionem confessarii, casu quo praesumitur suppleri ab Ecclesia. (*De hoc vide dicenda Lib. VI, n. 573; et dicenda de errore communi, n. 572*). — 51. An quod dicitur de administratione sacramentorum circa usum sententiae tutae, idem dicendum sit de susceptione sacramentorum. — 52. Quid, si venator dubitat an animal ferendum sit fera, vel homo. — 53. An liceat uti opinione probabilis probabilitate juris. — 54. MORALE SYSTEMA, pro delectu opinionum quas licite sectari possumus (*usque ad n. 89*). . . . . p. 21

TRACTATUS SECUNDUS

DE LEGIBUS

CAPUT I.

De Natura et Obligatione Legis in genere.

DUBIUM I.

QUID SIT LEX, SIVE PRAECEPTUM.

90. Quid sit lex. — 91. Quis ad eam teneatur. — 92. An lex iniqua obliget. — 93. An in dubio de iustitia teneamur lege. (*Vide etiam n. 99*). — 94. An leges latae a tyrannide obligent. — 95. An obliget lex non promulgata. —

96. Quid notandum circa promulgationem legis. — 97. Quid circa legem dubiam. Et in dubio an lex existat; an adsit causa excusans; an lex sit promulgata; an usu recepta. — 98. Quid in dubio, an superior sit legitimus. Et an excedat suam potestatem. — 99. Quid in dubio, an lex sit justa. Vel an lex praecipiat. Vel an eam impleveris. — 100. An lex humana possit praecipere actus internos. Et an prohibere externos occultos. (*Vide ibid. Qu. 3*). — An in dubio si res sit licita, subditus teneatur obedire . . . . . p. 71

DUBIUM II.

QUOTUPLEX EST PRAECEPTUM.

101. Praeceptum dividitur 1° in affirmativum et negativum. — 102. Dividitur 2° in naturale et positivum. — 103. Praeceptum autem positivum dividitur in praeceptum divinum et humanum. — 104. Quamnam possint ferre leges. An reges et respublicae. An Papa. An concilia. An episcopi, synodus et capitula. An abbatissa. — 105. Quid comprehendat lex canonica et civilis. — 106. An declarationes S. Congregationis et decreta Rotae habeant vim legis. — An leges civiles obligent in conscientia. — 107. De CONSUETUDINE. Et quae conditiones requirantur ad statuendam consuetudinem. — 108. De effectu consuetudinis. Et quid, si a lege reprobetur. — 109. Quid, si consuetudo a lege revocetur . . . . . p. 82

DISSERTATIO DE POTESTATE PONTIFICIS.

§ I. — *De Infallibilitate Papae* (110). . . . . p. 93
§ II. — *De Auctoritate Pontificis supra Concilium* (121). . . . . p. 107

DUBIUM III.

AN VIS ET SUBSTANTIA LEGIS POSITIVAE DEPENDEAT AB ACCEPTATIONE COMMUNITATIS.

136. An obliget lex non acceptata. — 137. Quid, si lex a maiore parte populi non accipiatur. Quanto tempore praescribantur leges. — 138. An peccent legem non acceptantes. Et an lex pendeat ab acceptatione populi. Quid, circa leges pontificias. Quid, circa civiles. — 139. Quid, si lex sit ardua vel abrogata, vel si major pars eam non receperit. . . . . p. 121

DUBIUM IV.

AN PRAECEPTA ETIAM HUMANA OBLIGENT SUB PECCATO, ET QUALI.

140. An legislatores humani possint praecipere. Et quot conditiones requirantur ut lex obliget. — 141. An superior possit praecipere rem levem sub culpa gravi. — 142. An res levis fiat gravis per circumstantias, praesertim contemptus. — 143. An res gravis possit praecipere sub levi. — 144. Quando praesumatur lex obligare sub gravi. — 145. An lex poenalis obliget ad culpam. — 146. Quid de lege sub poena suspensionis, etc. — 147. Quid, si lex assignet poenam, et simul praecipiat. — 148. An incurrat poenam ante sententiam. — 149. Quid de poenis positivis et inhabilitantibus. — 150. An poena conven-

tionalis solvi debeat ante sententiam. — 151. An lex irritans actum carentem solemnitate obliget in conscientia. — 152. An teneamur tollere impedimentum obstans impletioni legis. (*Sed vide etiam Lib. III, n. 1045*). . . . . p. 124

CAPUT II.

De subjecto cui datur praeeptum.

DUBIUM I.

QUAE PERSONAE PRAECEPTIS OBLIGENTUR.

153. An ad leges obligentur ebrii, infideles, ignorantes, etc. — 154. An legislator teneatur ad legem. — 155. Quando pueri obligentur ad leges ecclesiasticas. . . . . p. 131

DUBIUM II.

AN PEREGRINI TENEANTUR

LEGIBUS SUI DOMICILII, DUM AB EO ABSUNT.

156. An peregrinus teneatur ad leges loci ubi est. — 157. An teneatur ad leges patriae. — Deinde ponuntur resolutiones plurium casuum. — 158. An peregrini possint dispensari ab episcopo loci in legibus et in votis. . . . . p. 133

DUBIUM III.

AN PEREGRINI ET VAGI TENEANTUR PRAECEPTIS LOCORUM IN QUIBUS MORANTUR (159 et 160). . . . . p. 140

DUBIUM IV.

AN PEREGRINI TENEANTUR PRAECEPTIS JURIS COMMUNIS, SI NON SUNT IN USU IN LOCO UBI MORANTUR (161). . . . . p. 141

CAPUT III.

De Modo quo observanda sunt Praecepta.

DUBIUM I.

AN DEBEANT IMPLERI EX CARITATE (162). . . . . p. 142

DUBIUM II.

AN AD IMPLETIONEM PRAECEPTORUM REQUIRATUR INTENTIO IIS SATISFACIENDI (163) . . . . . p. 142

DUBIUM III.

AN SATISFACIAT PRAECEPTO QUI, FACIENS OPUS, EXPRESSE INTENDIT PER ILLUD NON SATISFACERE (164). . . . . p. 143

DUBIUM IV.

AN AD IMPLETIONEM PRAECEPTORUM REQUIRATUR INTENTIO SEU VOLUNTAS FACIENDI ID QUOD PRAECEPTUM EST (165) . . . . . p. 144

DUBIUM V.

AN DUPLICI PRAECEPTO, UNO ACTU, VEL DIVERSIS ACTIBUS EODEM TEMPORE, POSSIT SATISFIERI (166). . . . . p. 144

DUBIUM VI.

AN, QUI UNO ACTU VIOLAT PLURA PRAECEPTA, COMMITTAT PLURA PECCATA (167) . . . . . p. 145

CAPUT IV.

Quae excusent a transgressione Praecepti.

DUBIUM I.

AN IGNORANTIA EXCUSSET.

168. An ignorantia invincibilis excuset. — 169. An ignorantia excuset a poena annexa legi. — 170. DISSERTATIO, in qua ostenditur, dari ignorantiam invincibilem in nonnullis ad naturalem legem spectantibus. (*Usque ad n. 175*). . . . . p. 146

DUBIUM II.

AN METUS EXCUSSET (175) . . . . . p. 162

DUBIUM III.

AN EXCUSSET IMPOTENTIA TOTIUS, VEL PARTIS (176 et 177) . . . . . p. 162

DUBIUM IV.

AN EXCUSSET DISPENSATIO.

178. An excuset dispensatio facta ex justa causa. Quid, si sine justa causa. — 179. An existente causa, teneatur superior dispensare. — 180. An valeat dispensatio inferioris. — 181. An, existente justa causa, valeat dispensatio facta mala fide superioris. — 182. An in dubio, dispensatio censeatur valida. — 183. An quis possit dispensare cum seipso. — 184. An valeat dispensatio extorta per vim aut metum. — 185. Quid, si causa exposita fuerit falsa. — 186. Vide alios casus. — 187. An dispensatio stricte accipienda. Et an detur dispensatio tacita. — 188. De iis qui possunt dispensare de potestate ordinaria. — 189. Num Papa, in praecipuis divinis. — 190. Num episcopi; et in quibus. — 191. An inferior dispense in legibus superioris, ubi dispensatio non est reservata. — 192. Quid in dubio an casus egeat dispensatione. — 193. Quid de potestate delegata. Et an haec expiret morte concedentis. — 194. Quando praelati regulares possint dispensare. — 195. Quot modis cesset dispensatio. — 196. Quomodo cesset 1° per cessationem causae. — 197. Quomodo 2° per revocationem dispensantis. — 198. Quomodo 3° per renuntiationem dispensati. — 199. De Cessatione legis. — An cesset lex, cessante fine legis. — 200. De Interpretatione legis. — An lex extendi debeat de casu ad casum. — 201. De Epikeja legis . . . . . p. 163

APPENDIX I. (HERMANNI BUSENBAUM).

DE DISPENSATIONIBUS S. POENITENTIARIAE

(202 ad 208). . . . . p. 183

APPENDIX II.

DE PRIVILEGIIS.

CAPUT I.

De Privilegiis in communi.

1. Differentia inter privilegium, dispensationem et licentiam. — 2. Quando privilegium derogat juri communi. — 3. Quando privilegiatus tenetur uti privilegio. — 4. Utrum, extra sacramentum, censurae, etc. — 5. De clausulis: *Ad instar*, etc. *Quatenus sacris canonibus non adversetur*, etc. *Supplentes defectus*, etc. — 6. 7. et 8. De interpretatione privilegiorum. — 9. 10. et 11. De communicatione. — 12. De privilegiis regularium revocatis, cum declarationibus S. Pii V. — 13. De rescriptis gratiae et justitiae, utrum expiarent morte Pontificis. — 14. Quot modis cesset privilegium. — 15. Quomodo cesset per revocationem. — 16. De revocatione expressa. — 17. De tacita, et utrum sit intimanda, vel saltem publicanda revocatio . . . . p. 187

CAPUT II.

De Privilegiis Ecclesiasticorum.

18. Quibus in rebus ecclesiastici sint exempti a potestate laicali. — 19. De privilegiis canonis et fori quoad personas. — 20. Quoad bona. — 21. Quis gaudeat hujusmodi privilegiis. — 22. De beneficiatis. — 23. De tonsuratis. — 24. De illis qui deposuerunt habitum. — 25 ad 28. De immunitate piorum locorum . . . . . p. 196

CAPUT III.

De Privilegiis Episcoporum.

29. I. De facultate cap. *Liceat*. Utrum valeat episcopus dispensare in irregularitate ex *delicto et ex defectu* dubia. — 30. Quibus in locis non est receptum Tridentinum, etc. — 31. Qui veniat nomine *episcopi*. — 32. De peregrinis. Et utrum episcopus absolvere possit a casibus papalibus extra confessionem. — 33. Quomodo delictum intelligatur occultum. — 34. Utrum episcopus valeat hanc facultatem delegare. — 35. Utrum a casibus ab aliis episcopis reservatis, etc. — 36. Si a casibus post concilium, etc. — 37. Utrum episcopus possit absolvere confessarium absolutentem complicem in peccato turpi. — 38. Utrum episcopi a casibus bullae Coenae, etc. — 39. Utrum valeant dispensare in irregularitate, quae per haeresim incurritur. — 40. Utrum valeant absolvere impeditos. — 41. Et utrum per alios. — 42. Qui dicantur *impediti*. — 43. De perpetuo impeditis. —

44. Utrum hi teneantur per epistolam, etc. — 45. Utrum teneantur saltem recursum habere ad episcopum. Quid, si recurrere nequeant, etc. Quid, si sint in mortis articulo. — 46. 47 et 48. II. De sex casibus episcopalis: et praesertim de absolute censurae propter percussione clericum. — 49. III. De dispensatione cum illegitimis. — 50. Cum bigamis. — 51. IV. Circa irregularitates ob delictum occultum; et quid, si homicidium sit omnino occultum. — 52. De homicidio casuali. — 53. V. Circa inhabilitates. — 54. VI. De facultatibus episcoporum circa matrimonia. De dispensatione circa publicationes, votum castitatis et impedimentum ad petendum (*remissive*). — 55. Circa impedimenta dirimentia dubia. — 56. Circa dirimentia certa, si matrimonium sit contractum. — 57. Si non sit contractum. — 58. Utrum episcopus possit hanc facultatem delegare. — 59. VII. De dispensatione interstitiorum. — 60. VIII. De dispensatione capellani, ut celebrare valeat in alia ecclesia. — 61. IX. De celebratione post meridiem. — 62. X. De oratoriis. — 63. Quibus in locis possit celebrare episcopus. — 64. Utrum valeat dispensare ad celebrandum domi. — 65. XI. De facultate episcoporum et praelatorum circa electionem proprii confessarii. — 66. XII. Circa clausuram monialium. — 67. De approbatione confessariorum monialium. — 68. XIII. Utrum valeant commutare ultimas voluntates. — 69. XIV. De compositione in restitutionibus incertis. — 70. XV. De reductione missarum. — 71. XVI. Quoad juramenta et vota. — De unione beneficiorum, novarum parochiarum erectione, etc. . . . . p. 202

CAPUT IV.

De Privilegiis Regularium.

DE PRIVILEGIIS SPECTANTIBUS AD OMNES
REGULARES IN COMMUNI.

72. 73 et 74. I^o. De exemptione a jurisdictione episcoporum. — 75. Casus excepti, praecipue circa celebrationem missarum. — 76. Declaratio S. Congregationis. — 77. Quibus casibus potest episcopus obligare regulares, etc. — 78. Utrum regulares teneantur praecipis episcoporum. — 79. Utrum episcopus possit eos visitare. — 80. Utrum visitare clausuram monialium. — 81. Utrum petere rationem missarum relictarum, etc. — 82 et 83. Quibus casibus possit criminaliter procedere, etc. — 84 ad 87. II°. De obligatione decimarum. — 88. III°. Circa fundationes. — 89. De monasteriis episcopo subjectis. — 90. IV°. De iudice conservatore. — 91 et 92. V^o. De sepultura. — 93 et 94. VI°. De portione canonica, etc. . . . . p. 224

CAPUT V.

De Privilegiis Regularium in particulari.

95. 96 et 97. I^o. De facultate absolvendi subditos a casibus et censuris. — 98. De reservatione casuum, etc. — 99. De facultatibus quoad saeculares. — 100. Utrum regulares

CAPUT I.

Demonstratur Utilitas ac Necessitas prohibendi libros noxiae lectionis . . . . p. 254

CAPUT II.

Demonstratur, quod sancta Dei Ecclesia usque ab initio, ex Apostolorum praecepto, pro abolitione pravorum librorum sollicita fuit . . . . . p. 261

CAPUT III.

Fusius ostenditur, Ecclesiae praecipuum et proprium semper fuisse libros malos proscribere; et hujusmodi jurisdictionem semper Ecclesiam exercuisse . . . . . p. 266

CAPUT IV.

Respondetur inanibus adversariorum objectionibus, quibus impugnatur librorum prohibitio ab Ecclesia indicta . . . . . p. 272

CAPUT V.

Resolvuntur quaedam Dubia ad praxim spectantia . . . . . p. 286

possint absolvere a casibus episcopis reservatis a jure vel consuetudine. — 101. Utrum a casibus papalibus. — 102. Utrum in itinere aut ex bulla Cruciatæ, etc. — 103. Utrum confessarii regulares possint denuo examinari ab episcopo. — 104 et 105. II°. Circa dispensationem in irregularitatibus. — 106. III°. De dispensatione in praeceptis ecclesiasticis. etc. — 107. IV°. Circa officium divinum. — 108. V^o. Circa dispensationem votorum et juramentorum. — 109. Circa votum castitatis conjugum et sponsorum. — 110. VI°. De privilegio religiosorum, novitorum et famulorum, confitendi cuicumque sacerdoti, etc. — 111. De religiosis peregrinantibus. — 112. Utrum in jubileo, etc. — 113 ad 116. VII°. Circa ordinum receptionem. — 117 ad 120. VIII°. Circa ordinum collationem. — 121 et 122. IX°. Circa celebrationem missarum. — 123. X^o. Circa communionis ministrationem. — 124 ad 128. XI°. Circa concionandum . . . . . p. 236

APPENDIX III.

DISSERTATIO

de justa Prohibitione et Abolitione librorum nocuae lectionis, brevi calamo plura continens, quae diffuse ab auctoribus tradita sunt. . . . . . p. 253

LIBER SECUNDUS

DE PRAECEPTIS VIRTUTUM THEOLOGICARUM

TRACTATUS PRIMUS

DE PRAECEPTO FIDEI

CAPUT I.

Quae mysteria Fidei necessario credenda sint.

1. Quae mysteria credenda necessitate medii. — 2. An mysteria Trinitatis et Incarnationis sint credenda explicite. — 3. Quae ex praecepto scienda, et an memoriter. — 4. Quale sit objectum fidei materiale, et quale formale. . . . . p. 295

CAPUT II.

Quando obliget Praeceptum Fidei.

5. Quos et quando obliget praeceptum fidei. — 6. Notandae propositiones damnatae in hac materia. — 7. Quoties teneamur in vita elicere actus fidei et spei. — 8. Quoties circa caritatem. — 9. Quando haereticus teneatur suam sectam ejicere. — 10. An circa fidem liceat sequi opinionem minus probabilem. — 11. Quando teneamur fidem exterius confiteri. — Et qui teneantur jure ecclesiastico ad externam professionem fidei. . . . . p. 301

CAPUT III.

An aliquando liceat exterius Fidem veram negare, aut falsam profiteri.

12. An liceat unquam positive fidem negare. — 13. An uti verbis ambiguis. An tacere. — 14. An fugere. (*Vide alia ibid.*) — 15. An uti vestibus vel signis infidelium. — 16. An audire conciones haeticorum. (*Vide alia ibidem.*) . . . . . p. 306

CAPUT IV.

De Infidelitate, et Vitiis Fidei oppositis.

DUBIUM I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT INFIDELITAS (17). . . . . p. 309

DUBIUM II.

DE JUDAISMO.

Quaeritur hic tantum, quae communicatio cum Judaeis sit interdicta christianis (18). . . . . p. 309

DUBIUM III.

QUID SIT HAERESIS (19). . . . . p. 310

TRACTATUS SECUNDUS
DE PRAECEPTO SPEI

CAPUT UNICUM

(20 et 21). . . . . p. 313

TRACTATUS TERTIUS
DE PRAECEPTO CARITATIS

CAPUT I.

An, quando, et quomodo obliget Praeceptum Caritatis Dei.

22. Quomodo Deus amandus. — 23. Quando obligat praeeptum caritatis. — 24. Resolvuntur casus . . . . . p. 315

CAPUT II.

De Praeceptis Caritatis erga Proximum.

DUBIUM I.

QUIS ORDO SERVANDUS INTER PERSONAS
QUAE DILIGUNTUR.

25. Qualis est ordo caritatis erga seipsum et proximum. — 26. An liceat aliquando se privare bonis spiritualibus, vel se exponere periculo peccandi ob caritatem. — 27. Quando teneamur succurrere proximo . . . p. 318

DUBIUM II.

DE ODIS ET DILECTIONE INIMICORUM.

28. An quisque teneatur inimico exhibere communia signa dilectionis. — 29. An injuriam remittere. — 30. An abominatio sit licita. An in confessione explicanda sit species mali, proximo voliti. Et an aliquando liceat proximo velle malum. . . . . p. 321

DUBIUM III.

DE PRAECEPTO ELEEMOSYNAE, SEU MISERICORDIAE CORPORALIS.

31. An teneamur dare eleemosynam ex bonis vitae aut statui necessariis. — 32. An succurrere pauperibus in necessitatibus communibus. — 33. An possimus facere eleemosynam de bonis alienis . . . . . p. 326

DUBIUM IV.

DE MISERICORDIA SPIRITUALI, SEU PRAECEPTO CORREPTIONIS FRATERNAE.

34. Ob quale peccatum proximi teneamur ad correptionem. — 35. An ob peccatum leve. — 36. An ob peccatum factum ex ignorantia. — 37. Quid, si correptio omittatur ob timorem, — 38. An in dubio teneamur corri-

pere. — 39. An, quando absit periculum relapsus. Vel si adsit alius idoneus. Vel non sit spes fructus. Vel si expectetur occasio. — 40. Qui teneantur corrigere. — 41. Quinam ordo servandus in correptione. — 42. Resolutio plurium casuum . . . . . p. 331

DUBIUM V.

DE SCANDALO.

ART. I.

QUID, QUOTUPLEX SIT ET QUALE PECCATUM.

43. Quale est scandalum activum, et quale passivum. — 44. Resolutio plurimorum casuum apud Busenbaum. — 45. Quando scandalum sit speciale peccatum. — 46. An circumstantia inductionis sit necessario in confessione explicanda. — 47. An liceat petere aliquando a parato ad peccandum, id quod ille non praestabit sine peccato . . . . . p. 336

ART. II.

AN ET QUANDO SCANDALUM PASSIVUM PERMITTI POSSIT,
AUT OB ILLUD VITANDUM ALIQUID OMITTI DEBEAT.48. Quando scandalum passivum permitti possit. — 49. An sufficiat sola utilitas ad petendum mutuum ab usurario, et sacramenta a ministro excommunicato vel peccatore. — 50. An aliquando teneamur omittere vel differre bona spiritualia, ad vitandum scandalum alterius. — 51. An aliquando teneamur omittere quaedam praeepta. — 52. An dimittere bona temporalia — An peccet graviter mulier, utens veste virili. (*Vide ibid. alios casus*). — 53. An puella decenter ornata teneatur se avertere a conspectu alicujus particularis eam concupituri. — 54. Quid, si se ornet ornatu superfluo. — 55. Quid, si putet in genere aliquos scandalizandos. — Et an peccent graviter mulieres, pectus ostendentes. — 56. Quomodo peccent obscena componentes, aut repraesentantes, aut pingentes. — 57. An liceat suadere minus malum, ad majus evitandum. — 58. An aliquando liceat permittere ruinam proximi . . . p. 345

ART. III.

AN LICEAT ALTERIUS PECCATO MATERIALITER
COOPERARI.59. Quando liceat materialiter cooperari peccato proximi. — 60. An liceat nubere cum sponso existente in mortali, vel obstricto voto castitatis. — 61. An, reddere debitum eidem. — 62. An, dare communionem peccatori occulto. — 63. Quid liceat famulis. Et quae sit cooperatio *materialis*, et quae *formalis*. — 64. An comitari herum ad lupanar, etc. Et an comitari concubinam ad herum. — 65. An deferre munera meretrici. — 66. An aperire ostium meretrici. An deferre scalam, ut dominus ascendat ad mulierem. — 67. An scribere litteras amatorias. — 68. An ministrare carnes [in die vetito]. — 69. An liceat cauponibus dare vinum ebriosis, vel carnes in die vetito. (*Vide alia apud Busenbaum*). — 70. An locare domum me-

retrici et usurariis. — 71. An vendere aleas, gladios, venena, etc. — 72. An agnum Judaico. — 73. An liceat christianis captivis remigare, etc. — 74. An adjuvare tyrannum. — 75. An vehere annonam ad haereticos. An aurigis vehere meretricem. — 76. An accipere munera ab amasio. An reddere

gladium occisuro. — 77. An liceat petere juramentum a pejeraturo. Et mutuum ab usurario, sine gravi causa. — 78. An adjuvare usurarium. An dare mutuum ab usuro. — 79. An petere sacramenta ab excommunicato vel a peccatore; et an a parato. — 80. An dare cibos vetitos . . . . . p. 355

LIBER TERTIUS

DE PRAECEPTIS DECALOGI ET ECCLESIAE

TRACTATUS PRIMUS

DE PRIMO PRAECEPTO DECALOGI

pag. 369

CAPUT I.

De Superstitione et Speciebus ejus.

DUBIUM I.

QUID SIT ET QUOTUPLEX.

1. Quid est superstitio. — 2. Quotuplex est superstitio. — 3. Quis committat superstitutionem falsi cultus. — 4. Quis, cultus superflui . . . . . p. 370

DUBIUM II.

DE DIVINATIONE. QUID ET QUOTUPLEX SIT.

5. Quid est divinatio. — 6. Alia est cum expressa invocatione daemonis; alia, cum tacita. — 7. An divinare sit semper peccatum mortale. — 8. Resolutio casuum. Quid sentiendum de *virga divinatoria*. — 9. An liceat divinare per somnia. — 10. An sit licita astrologia, et qualis. — 11. An liceat adhibere sortem divinatoriam . . . . . p. 371

DUBIUM III.

QUID ET QUOTUPLEX SIT IDOLOLATRIA

(12 et 13). . . . . p. 377

DUBIUM IV.

QUID ET QUOTUPLEX SIT VANA OBSERVANTIA,
ET UNDE COLLIGATUR.14. Quae est vana observantia, et quotuplex. — 15. An sit culpa gravis. — 16. Quomodo cognosci potest. — 17. Resolutio casuum. — 18. An detur, et licita sit virtus in iis qui vocantur *salvatores*. — 19. An arcendi, qui faciunt mira supernaturalia. — 20. Quid in dubio praesumendum. — 21. An liceant ensalmi. — 22. An detur fascinatio naturalis. . . . . p. 377

DUBIUM V.

QUID SIT MALEFICIUM, ET QUOMODO POSSIT TOLLI.

23. Quid et quotuplex maleficium. — 24. Quae remedia liceat adhibere contra maleficium. — 25. An liceat petere a malefico parato, ut tollat maleficium cum alio. Et an in dubio, num sciat modum licitum solvendi. — 26. Quid de strigibus. — 27. Quam excommunicationem incurrant malefici. — 28. Quomodo confessarius se gerere debeat cum magis et maleficis . . . . . p. 382

CAPUT II.

De Irreligiositate ejusque Speciebus . . . p. 388

DUBIUM I.

QUID SIT TENTATIO DEI.

29. Quid est tentatio Dei. — 30. An in tentatione Dei detur parvitas materiae. Et quae sit tentatio interpretativa. — 31. An peccet qui petit a Deo miraculum. — 32. An, qui offert se ad martyrium. Et an, qui respuit medicinas. . . . . p. 388

DUBIUM II.

QUID ET QUOTUPLEX SIT SACRILEGIUM.

33. Quid et quotuplex sacrilegium. — 34. Quales species sacrilegii sint explicandae. — 35. Quae sint sacrilegia personalia. — 36. Quae localia. — 37. An vetentur in ecclesia mercatus, convivium, judicia, etc. — 38. An sit sacrilegium extrahere hominem ab ecclesia, atrio, etc. — 39. An omne furtum in ecclesia sit sacrilegium. An, in sacristia. — 40. Quae sacrilegia realia. — 41. An liceat vasa et vestes sacras convertere in usum profanum. — 42. An sit sacrilegium laedere bona ecclesiasticorum. Detinere legata pia. Decimas non solvere. — 43. An sit sacrilegium mentaliter peccare in ecclesia. An, omittere sacramenta tempore debito. — 44. An censurae contra sacrilegos incurrantur ipso facto. — 45. An sit sacrilegium furari reliquias. — 46. An, peccare die festo. — 47. An, violare vota. — 48. Vide alia ibidem . . . p. 390

DUBIUM III.

DE SIMONIA.

ART. I.

QUID SIT, ET QUOTUPLEX.

49. Quid est simonia, et quotuplex. — 50. An possit dari parvitas materiae in simonia. — 51. Quando sit simonia dare temporale pro spirituali. — 52. An sit simonia dare beneficium alicui, ut se sustentet; vel sola ratione amicitiae aut precum. — 53. An sit simonia deducere in pactum obligationem antidotalem. — 54. An, dare spirituale principaliter ob temporale. — 55. An sit simonia accipere aliquid pro administratione sacramentorum. Et an principaliter ob lucrum temporale ab eis captandum. — 56. Quid intelligatur per *munus a manu*. — 57. An sit simonia dare mutuum ob spirituale. — 58. An solvere pensionem ob beneficium. — 59. An dare aliquid, ut alter praestet quid spirituale pro se ipso accipiente. — 60. An, dare beneficium cum aliquo onere spirituali. An resignare vel praesentare cum onere. — 61. Quid, per *munus ab obsequio*. — 62. An sit simonia inservire ob beneficium. — 63. Quid, per *munus a lingua*. — 64. An sit simonia dare aliquid mediatori, ut obtineat tibi beneficium. — 65. Quid, si sit intercessor mediatus. — 66. Quid, si promittas dare elemosynam alicui monasterio. — 67. Quae sit simonia *mentalis*. Quae *conventionalis*. Quae *realis*. — 68. Quae juris divini, quae humani. — 69. An detur simonia tantum de jure humano. — 70. An vendere beneficia, sit simonia de jure divino. — 71. An sit simonia vendere juspatronatus. Et an de jure divino. An, vendere, jus sepulturae. — 72. An beneficia possunt permutari. — 73. Quomodo possit permutari beneficium cum pensione. Et cujus auctoritate. Et an episcopi possint pensiones constituere. (*Usque ad n. 76*). — 77. Quomodo in beneficiis liceat transigere. (*Usque ad n. 80*). — 81. Quomodo fieri possint renuntiationes beneficiorum. (*Usque ad n. 84*). — 85. Quotuplex sit simonia *confidentialis*, et quae ejus poenae. (*Usque ad n. 90*). — 91. Quomodo fiat simonia pro ingressu ad religionem. — 92. An liceat aliquid accipere pro sustentatione ingressuri. — 93. An liceat pro catechizando, etc. — 94. An, pro instruendo aliquo in sacra doctrina. — 95. An, pro absolvendo, etc. — 96. An, pro danda dispensatione in matrimonio. — 97. An liceat dare aliquid, ut alter omittat rem spirituales. — 98. An ad redimendam vexationem. — 99. An possit pecunia redimi vexatio circa possessionem beneficii. — 100. Quid, si nondum sit acquisitum jus in re. Quid, si quis corrumpere electores, ne te eligant. — 101. Quid, si alter solis precibus impediret. — 102. An possis dare pecuniam, ne alter se opponat ad tuam electionem. — 103. An, ne eligat indignum vel ut eligat dignum. An, ut non concurrat ad beneficium quod tu cupis. — 104. Vide alia apud Busenbaum . . . . . p. 396

ART. II.

QUAE SIT POENA SIMONIAE.

105. Quenam simonia inducat poenas. — An incurrantur poenae in venditione sacramentorum aut capellaniae non collativae, etc. — 106. An, ad incurrendas poenas, simonia debeat esse completa ex utraque parte. — 107. An incurrat poenas, qui obtinet beneficium per fictam promissionem pecuniae. — 108. An incurrantur poenae per simoniam tantum de jure ecclesiastico. — An, ob ingressum in religionem. — 109. Quae sint poenae ob simoniacam ordinationem. — 110. An etiam ob collationem primae tonsurae. — 111. Quae sint poenae ob simoniam in beneficiis. — 112. An incurrantur poenae in venditione vicariatus vel alius officii amovibilis: necnon pensionis, capellaniae, aut sacramentorum et jurisdictionis. Deinde quatuor quaeruntur. Qu. 1° An sint nullae, electiones simoniacae ad praelaturas regularium. — Qu. 2° An poenae ob beneficia simoniace accepta incurrantur ab ignorantibus. — Qu. 3° An beneficiarius simoniacus ipso facto privetur beneficiis obtentis, et fiat inhabilis ad futura obtinenda. — Qu. 4° An electio Pontificis simoniaca sit nulla. p. 425

ART. III.

AN ET CUI RESTITUENDUM,
QUOD SIMONIAE ACCEPTUM.

113. Nihil spirituale simoniace acceptum restituendum, nisi beneficium et ejus fructus. — 114. Restituendum est pretium acceptum pro beneficio, ordinatione, etc. — 115. Cui restituendum. — 116. Cui restituendi fructus beneficii simoniace accepti. — 117. Qui possint dispensare in praedictis poenis (*Usque ad n. 120*) . . . . . p. 434

TRACTATUS SECUNDUS

DE SECUNDO PRAECEPTO DECALOGI

pag. 439

CAPUT I.

Quid et quotuplex Blasphemia.

121. Quid est blasphemia. — 122. Quotupliciter blasphematur contra Deum. — 123. Quando est denuncianda blasphemia haereticalis. — 124 et 125. Quae dicteria sint, vel non, blasphemiae. — 126. An explicandum, si quis directe intendat Deum inhonorare. — 127. Ad quid tenetur consuetudinarius. — 128. Quid, si quis proferat: *O Mors Dei! O Vulnera Christi!* irascens contra hominem. — 129. An sit blasphemia maledicere creaturis, et diebus. — 130. An, maledicere mortuis. An, maledicere fidei. — 131. An, imprecari alijs vel sibi daemonem. — 132. An differant specie blasphemiae contra Deum et Sanctos. p. 439

CAPUT II.

De Juramento.

DUBIUM I.

QUID SIT JURAMENTUM.

133. Quid est juramentum. — 134. Quae sint vera juramenta. — 135. An dicere: *Per conscientiam meam*, vel *animae meae*. — 136. An dicere: *Juro ita esse*. — 137. An dicere: *Tam verum est, quam sol lucet*; vel: *Verum est sicut Evangelium*. — 138. An jurare per creaturas . . . . . p. 460

DUBIUM II.

QUOTUPLEX SIT JURAMENTUM.

139. Quotupliciter dividatur juramentum (*Usque ad n. 141*). — 142. An omnia juramenta sint ejusdem speciei. — 143. An sit juramentum: *Puniat me Deus, si mentior*. p. 463

DUBIUM III.

AN ET QUANDO SIT LICITUM JURARE.

144. An liceat jurare. Et quae requirantur ad licite jurandum. — 145. Quid de *judicio* requisito. — 146. Quid de *justitia*. — An sit mortale defectus justitiae in juramento assertorio. Quid de dicentibus: *Per Deum, te occidam*. — 147. Quid de *veritate* requisita. — 148. Quae certitudo requiratur ad jurandum. — 149. An liceat petere juramentum a pejeraturo. — 150. An excusetur a mortali rustici pejerantes. Et quomodo admonendi . . . . . p. 464

DUBIUM IV.

AN IN JURAMENTO LICEAT UTI AEQUIVOCATIONE.

151. An liceat jurare cum amphibologia. — 152. An vero cum restrictione mentali. — 153. Resolvuntur casus. — De confessario affirmante nescire peccatum confessum. — 154. De reo vel teste non legitime interrogato. — 155. Quid, si legitime rogetur, et aequivoce juret. — 156. Et an reus capitalis teneatur crimen confiteri. — 157. De poenitente interrogato de peccato confessio. — 158. De paupere indigente re aliena. — 159. De debitore qui alias non tenetur. — 160. De rogato a iudice, an sit locutus cum reo; et similibus. — 161. De creditore asserente nihil sibi solum. — 162. De adultera negante crimen. — 163. De requisito ad mutandum. — 164. De mercatore, etc. — 165. De famulo asserente dominum non esse domum. — 166. De assumendis ad doctoratum. — 167. De asserente acceptionem pecuniae, quam non recipit. — 168. De asserente falsum, addendo submisce aliquid verum. — 169. An liceat alicui non rogato aequivoce jurare. — 170. Vide alios casus apud Busenbaum. — 171. An liceat jurare sine animo jurandi (Sed de hoc vide fusius Dub. V, n. 172, v. Quae). — An simulatio sit aliquando licita. . . . . p. 467

DUBIUM V.

QUAE ET QUANTA SIT OBLIGATIO
JURAMENTI PROMISSORII.

172. Quotuplex veritas affirmanda sit in juramento promissorio. — Quale autem peccatum sit juramentum promissorium fictum, et quomodo obliget. — 173. An peccet graviter non implens promissum in re parva. — 174. An obliget juramentum metu extortum. — 175. Quid, si sit errore vel dolo extortum. — 176. An obliget juramentum de re mala aut vana. — 177. Quid de juramento in favorem tertii. — 178. An juramentum non ludendi excludat ludum moderatum. — 179. An obliget juramentum factum contra primum. — 180. An juramentum sequi debeat conditionem promissionis. — 181. Quomodo obliget juramentum servandi statuta alicujus collegii. — 182. De juramento medicorum non visitandi, etc. — 183. De juramento servandi secretum, dicendi veritatem et solvendi debitum. — 184. An obliget juramentum factum concubinae, non cognoscendi aliam. — 185. An promissio prodiga cum juramento obliget. — 186. An obliget juramentum redeundi ad carcerem. — De juramento parentum ac dominorum, puniendi filios aut famulos . . . . . p. 476

DUBIUM VI.

QUIBUS CASIBUS EXCusetur AB IMPLETIONE, QUI IN PROMISSORIO JURAMENTO OBLIGATIONEM CONTRAXIT.

187. An excuset mutatio circumstantiarum. — 188. An excuset cessatio causae finalis. p. 487

DUBIUM VII.

QUOMODO OBLIGATIO JURAMENTI TOLLATUR PER IR-
RITATIONEM, DISPENSATIONEM, COMMUTATIONEM
ET REMISSIONEM.

189. Quis possit irritare juramenta. Et quis dispensare. — 190. An dispensans in votis, possit et in juramentis. — 191. De commutatione et relaxatione juramenti. — 192. Quid, si juramentum sit factum in favorem tertii. — 193. An possit remitti ab ipso tertio. — *Appendix de Adjurazione*, et praecipue de adjuratione daemonum . . . . . p. 489

CAPUT III.

De Voto.

DUBIUM I.

QUID SIT VOTUM, ET QUOTUPLEX.

194. Quid est votum. — 195. Quotuplex est votum . . . . . p. 495

DUBIUM II.

QUAE REQUIRATUR VOTI
DELIBERATIO ET INTENTIO.

196. De deliberatione requisita ad votum. — 197. De voto emisso ex metu. — 198. De voto emisso ex errore. — 199. An obliget

simplex propositum. — 200. An ad votum sufficiat promissio implicita. — 201. Quale propositum voluntatis requiratur ad votum. Hinc plura quaeruntur: Et 1°. An teneatur ad votum, qui positive noluit promittere et se obligare. 2°. Qui non habuit animum implendi. 3°. Qui negative noluit se obligare, sciens obligationem voti. — Qu. 1. Quid, si nesciens. Qu. 2. Quid, si quis voluit promittere, et positive noluit se obligare. Qu. 3. Quid, si quis dubitat an se voluerit obligare. Vel, an noverit obligationem voti. Quid, si quis dubitat an se voluerit obligare. Vel, an noverit obligationem voti. Quid, si dubitet an fecerit propositum aut votum. . p. 496

DUBIUM III.

QUAE REQUIRATUR MATERIA VOTI.

202. An teneat votum de re impossibili. — 203. An votum vitandi omnia venialia. Quid, si quis voveat vitare omnia mortalia et venialia collective. — 204. An valeat votum de re vana. — 205. An sit mortale vovere malum veniale. — 206. An valeat votum factum ex malo fine. — 207. An, votum impeditivum majoris boni. — 208. An valeat votum non petendi dispensationem. — 209. An, votum nubendi. — 210. An, votum non vendi . . . . . p. 502

DUBIUM IV.

QUAE ET QUANTA SIT OBLIGATIO VOTI.

211. An votum de re levi aliquando graviter obliget. — 212. Quid, si negligas votum de re levi per annum. — 213. Vide alia apud Busenbaum. — 214. An haeres teneatur ad vota defuncti. — 215. An pater possit per vota laedere legitimum filiorum. — 216. De votis de facto alieno. — 217. An vota possint impleri per alium. — 218. An peccet impediens impleri conditionem appositam in suo voto. — 219. Notanda circa conditiones in votis. — 220. An transacto die promisso, teneatur ad votum. — 221. An votum indeterminatum semper obliget. Et quae dilatio sit mortalis. — 222. Quid, si quis voveat religionem, sine certo loco vel certa religione. — 223. Quid, si quis voveat non ludere sub poena. — 224. Plura notabilia advertenda circa vota; et praesertim, an teneat votum, si superveniat circumstantia non praevisa . . . . . p. 507

DUBIUM V.

QUOT MODIS TOLLATUR OBLIGATIO VOTI.

225. Tollitur obligatio voti: 1. Per materiae mutationem. 2. Per auctoritatem humanam. Vide resolutiones. — 226. An sit obligatio implendi votum, si superveniat circumstantia non praevisa. — (Quid vero de votis simplicibus castitatis et religionis; et quid de solemnibus. Vide Lib. IV, n. 50) . p. 516

DUBIUM VI.
DE VOTI IRRITATIONE.

ART. I.

AN ET QUOMODO TOLLATUR OBLIGATIO VOTI
PER DIRECTAM IRRITATIONEM.

227. Quis possit vota irritare. — 228. An liceat irritare vota sine causa. — 229. Quae vota filiorum possint irritare pater, avus, tutor, etc. — 230. Quae possit irritare mater. — 231. An vota subditorum valeant donec irritentur. — 232. Quid, si quis per errorem aestimabatur pater, maritus, etc. — 233. Quis possit irritare vota religiosorum et monialium. An abbatissa. — 234. An vir possit irritare omnia vota uxoris. — 235. An uxor vota viri. — 236. Quid, si mutuo consensu voveant castitatem. — 237. An superior possit irritare vota facta ante subjectionem. — Quid, si dubium sit, an sint emissa ante vel post subjectionem. — 238. An autem vota facta tempore subjectionis possint post illud irritari. — 239. Quid, si superior ea ratificaverit. — 240. Quae vota servorum aut famulorum possint a domino irritari . . . . . p. 518

ART. II.

QUIS VOTA INDIRECTE POSSIT IRRITARE

(241 et 242) . . . . . p. 527

DUBIUM VII.

QUID SIT COMMUTATIO VOTI.

243. Quando possint commutari vota. — 244. An possit quis commutare sibi votum in opus aequale. — 245. An valeat commutatio in minus sine justa causa. — 246. Vide alia notanda. — 247. An habens facultatem possit commutare in aliquantulum minus. — 248. An, facta commutatione, possit vovens implere votum per primam promissionem. — 249. An, facta impossibili re commutata, teneatur vovens implere primam. — An qui, immemor voti, praestat opus promissum, a voto liberetur . . . . . p. 528

DUBIUM VIII.

QUID SIT DISPENSATIO, ET QUIS POSSIT
DISPENSARE IN VOTIS.

250. Quae causa requiratur ad dispensandum. — 251. Quid, si dispensatio sit facta bona fide, sed sine causa. — Quid, si dubium sit, an adfuerit causa. — 252. Quae causae sufficiant ad dispensandum. — 253. An sufficiat imperfecta deliberatio aut libertas. — 254. Vide alia notanda. — 255. An dispensari possit votum, factum in beneficium tertii. — Et quid de voto et juramento *perseverantiae*, quod praestatur in quibusdam Congregationibus. — 256. Qui possint dispensare. An Papa in votis solemnibus. — An episcopi in votis simplicibus. — Qui possint facultatem dispensandi delegare. An habentes facultatem valeant dispensare cum seipsis. — 157. An praelati regulares possint dispensare in omnibus votis religiosorum. An novitiorum.

An saecularium. — 258. De votis reservatis plura notabilia. — 259. An juramentum castitatis aut religionis sit reservatum sicut votum. — 260. An, commutato voto reservato, materia subrogata etiam reservata sit. — 261. An etiam sint reservata vota castitatis et religionis conditionalia aut poenalia. — 262. An peregrini possint dispensari ab episcopo loci in votis et legibus communibus. (Remissive ad Lib. I, n. 158) . p. 533

TRACTATUS TERTIUS

DE TERTIO ET QUARTO PRAECEPTO

CAPUT I.

Quid Tertium Praeceptum: *Memento*, etc.

263. An hoc praecceptum sit naturale, vel caeremoniale. — 264. An per hoc praecceptum praecipitur cultus interior. Et an hoc praecceptum sit affirmativum. — 265. An observantia dominicae sit de jure divino. — 266. An episcopi possint festa indicere. — 267. A quo tempore incipiat obligatio festi. — 268. Ad quid obliget hoc praecceptum. — Quibus festis permittantur opera servilia in regnis Siciliae. — 269. An sit obligatio audiendi concionem. Et qualis sit obligatio episcoporum et parochorum concionandi. — 270. Qui teneantur observare festa. — 271. An in festis liceat injungere servilia infidelibus. p. 545

DUBIUM I.

QUAE OPERA, TUM HOC PRAECEPTO, TUM AB
ECCLESIA, PROHIBEAANTUR.

272. Quae sint opera servilia. — 273. An sit duplex peccatum, peccare in die festo. — 274. Quae opera non sint servilia. — 275. An itinerari. — 276. An ducere currus vel iumenta onusta. — 277. An molere. — 278. An docere, scribere, canere, etc., etiamsi fiant ob lucrum. — 279. An transcribere. — 280. An pingere. — 281. An delineare, retrahere, et an sculperere. — 282. An liceat typographis componere. — Et an distillare. — 283. An venari et piscari. — 284. Quae sint opera forensia vetita in festis. — 285. An liceant venditiones et contractus. — 286. An liceant nundinae et mercatus. — 287. An liceat excommunicare, conficere testamenta et similia . . . . . p. 551

DUBIUM II.

QUAE CAUSAE EXCUSENT AB OBSERVATIONE FESTORUM, OB QUAS OPERA PROHIBITA LICEANT.

288. Qui possint *dispensationem* dare ad laborandum. — 289. Quinam laborantes excusentur ex *consuetudine*. — 290. An vertentes segetes, etc. An barbitonsores et sutores. Et quid sufficiat ad notitiam consuetudinis. — 291. Quomodo excuset *pietas*. — 292. An liceat in festo verrere templum, ornare alta-

ria, erigere sepulcrum, etc. — 293. An liceat laborare ad subveniendum pauperibus vel locis piis. — 294. Quomodo excuset *caritas* erga proximum. — 295. Quomodo *necessitas*. — 296. An excusentur famuli, a domino coacti ad laborandum. — 297. An pauperes reficientes vestes, etc. — 298. An liceat in festo coquere cibos, occidere animalia, conficere pastillos et colligere fructus. — 299. An conficere panem. — 300. An mederi, conflare ferrum, coquere calcem, vitrum, etc. Et an ferrare equos. — 301. An liceat laborare pro magno lucro. Et an, ob id, etiam omittere Sacrum. — 302. An, ad vitandum otium. — 303. An excusentur instauratores viarum, etc.; et sartores, perficientes vestes in festo. — 304. Quomodo excuset *utilitas* ad publicam laetitiam. — 305. Quomodo excuset *parvitas materiae*. — 306. An peccet graviter mandans sex famulis laborare per horam. — 307. Unde sumatur gravitas materiae in forensibus . . . . . p. 558

DUBIUM III.

QUAE OPERA FESTIS PRAECIPIANTUR.

308. Quomodo praecipitur in festis auditio concionis et Missae. (Et parochis concionari. Remissive). — 309. An satisfaciatur recitans sub Missa Officium, etc. An inserviens Missae. — 310. Quanam omissio sit gravis in audiendo Sacro. — 311. An liceat audire successive duas Missas dimidias. — 312. E quo loco possit audiri Missa. — 313. An in audienda Missa requiratur attentio interna. — 314. An satisfaciatur se confitens tempore Missae. — 315. An extasim patiens. — 316. An dormitans. — 317. An confabulans, se vestiens, aut calceans, aut deambulans, aut colligens eleemosynas, canens, etc. — 318. In qua ecclesia audienda sit Missa. — 319. Quinam satisfaciatur, audiendo Missam in oratoriis privatis. — An satisfaciatur audientes in littore aut castris . . . . . p. 569

DUBIUM IV.

AN SIT OBLIGATIO AUDIENDI MISSAM IN PAROCHIA,
DOMINICIS ET FESTIS MAJORIBUS.

(320 ad 323) . . . . . p. 588

DUBIUM V.

QUAE EXCUSENT AB AUDITIONE SACRI.

324. Quae sint causae excusantes. — An habens privilegium oratorii teneatur conducere sacerdotem. — 325. Quomodo excusentur navigantes, vel carcerati, vel infirmi, aut excommunicati. — 326. An excusentur custodientes domos, etc.; vel timentes carcerari, aut assistentes infirmis. — 327. An uxores, filii, et famuli timentes offensionem dominorum. — 328. An aliquando viatores. — 329. Quae distantia ab ecclesia excuset ab audienda Missa. — 330. An excusentur feminae ratione luctus vel partus, vel quia non habent vestes convenientes. — Et an puellae praegnantes; vel tempore quo faciendae sunt proclamationes pro ipsis. —

331. An possit omittere Sacrum puella sciens ab aliquo turpiter concupisci. — 332. An excuset amissio magni lucri. — An aliud bonum spirituale majus. — An peregrini, ad breve tempus commorantes, teneantur audire Missam in loco ubi est de praeepto . . . . . p. 591

CAPUT II.

De Quarto Praeepto: *Honora Patrem, etc.*

DUBIUM I.

AD QUID TENEANTUR LIBERI ERGA PARENTES.

333. Quae teneantur filii praestare parentibus circa amorem. — 334. Quae, circa reverentiam. — 335. Quae, circa obedientiam. — Vide *alia ibidem*. . . . . p. 600

DUBIUM II.

AD QUID TENEANTUR PARENTES ERGA FILIOS.

336. Quae teneantur parentes praestare filiis, quoad alimenta et educationem. — 337. An teneatur pater dotare filiam, nuptam contra ejus consensum. — 338. Sanctio Neapolitana circa alimenta filiorum. — 339. Ad quid aliud teneantur parentes. — 340. Ad quid teneantur fratres. — 341. An possint aliquando parentes filios exhaereditare. Et quae sint causae justae exhaereditandi. — *Vide etiam de hoc, n. 948*. . . . . p. 604

DUBIUM III.

AD QUID TENEANTUR TUTORES ET CURATORES, QUI PARENTUM SUNT LOCO. . . . . p. 607

DUBIUM IV.

QUAE OBLIGATIO DOMINORUM ET FAMULORUM, ALIORUMQUE SUPERIORUM ET INFERIORUM, ERGA SE INVICEM.

342. Quid teneantur superiores praestare subditis. An principes teneantur eligere digniores ad officia. — 343. Quid teneantur famuli praestare dominis. — 344. An famuli non impediunt furta rerum domini, teneantur ad restitutionem. — 345. An famulus conductus ad annum, discedendo possit petere stipendium. — 346. An aegrotans teneatur postea famulatum supplere. — 347. An elapso triennio possit salarium exigere. — 348. Quando famulus inserviens, nulla statuta mercede, possit exigere stipendium. — 349. Quando possit mercedem sibi compensare. — 350. An servi capti in bello possint fugere ad suos . . . . . p. 608

DUBIUM V.

AD QUID TENEANTUR CONJUGES ERGA SE MUTUO, VI HUIUS PRAECEPTI.

351. Ad quid teneatur uxor erga virum. — 352. An uxor nobilis teneatur officia vilia praestare. — 353. An teneat pactum pro

uxore, non mutandi domicilium. An autem uxor teneatur sequi virum in exsilium. — 354. An, mortuo viro, teneatur uxor solvere debita contracta ad alendam familiam. — 355. Quid teneatur uxor restituere filiis primi matrimonii. — 356. Quomodo peccet vir in uxorem . . . . . p. 614

DUBIUM VI.

QUAE OBLIGATIO PAROCHORUM ERGA SUOS.

357. Ad quid teneantur parochi circa residentiam. — 358. Ad quid, circa Sacramenta ministranda, praesertim tempore pestis. — 359. An teneantur celebrare pro populo. — 360. An concionari, et populum instruere, etc. (De quo, *vide etiam dicta n. 269*). — Quomodo parochi teneantur corrigere subditos. Dub. 1. An ad id teneantur ex caritate vel ex justitia. Dub. 2. An teneantur inquirere mores subditorum. Dub. 3. An teneantur non deserere oves, etiam cum periculo mortis . . . . . p. 616

DUBIUM VII.

QUAE OBLIGATIO PRAECEPTORUM ET DISCIPULORUM (361 et 362) . . . . . p. 619

TRACTATUS QUARTUS

DE QUINTO ET SEXTO PRAECEPTO

CAPUT I.

Quid Quinto Praecepto prohibeatur: *Non occides.*

363. Quae sint poenae mandantium homicidia per assassinos. — 364. An easdem incurrant ipsi assassini. — 365. De agitationibus taurorum. . . . . p. 621

DUBIUM I.

AN ALIQUANDO LICEAT OCCIDERE VEL MUTILARE SEMETIPSUM.

366. An liceat directe occidere seipsum, et an indirecte. — 367. An liceat se exponere periculo mortis ad vitandam mortem duriorum, etc. An liceat navim incendere cum periculo mortis. — 368. An virgo teneatur pati potius mortem, quam violari. — 369. An liceat reo ex praeepto iudicis se occidere. An haurire venenum ad experiendum antidotum. — 370. An liceat Carthusiano abstinere a carnibus, etiam in necessitate extrema. — 371. An liceat macerationibus vitam sibi minuere. — 372. An sit obligatio, ad servandam vitam, uti remediis extraordinariis vel nimis duris. — 373. An aliquando liceat se mutilare. — 374. An liceat pueros castrare. — 375. An qui occidit seipsum, possit sepeliri in loco sacro . . . . . p. 622

DUBIUM II.

AN ET QUOMODO LICEAT OCCIDERE MALEFACTOREM.

376. An liceat occidere proscriptos propria auctoritate. — 377. An liceat principi occidere reos, non prius sententia damnatos. — 378. An liceat unquam clericis damnare reos poena mortis. — 379. An teneatur iudex concedere tempus reo pro sumptione sacramenti Poenitentiae et Eucharistiae . . . . . p. 629

DUBIUM III.

AN ET QUOMODO LICEAT OCCIDERE PRIVATA AUCTORITATE INIQUUM AGGRESSOREM.

380. An liceat tueri vitam, cum morte invasoris. An autem vetetur reis, et praecise banitis, armis se defendere. — 381. An liceat viro honorato occidere invasorem sui honoris. An autem id liceat plebejo vel ecclesiastico, si fugere possit sine periculo vitae. Et quid, si contumelia sit jam illata. — 382. Vide plures resolutiones Patris Busenbaum. — 383. Qu. 1. An liceat occidere furem rei magni valoris. — Qu. 2. Quantus debeat esse iste valor. Et quid si valor sit modicus, sed res tollatur cum violentia. — Qu. 3. Quid, si fur rem jam abstulerit, et resistat domino volenti eam recuperare. — 384. Qu. 4. An liceat clericis et religiosis furem interficere. Et utrum tunc incurrant irregularitatem. — 385. Qu. 5. An liceat cuique per famulos armis sua defendere. — 386. Qu. 6. An liceat occidere invasorem pudicitiae. — 387. An liceat praevenire aggressorem. — 388. An liceat occidere falsum accusatorem. — 389. An possit et teneatur tueri vitam innocentis. — 390. An etiam cum morte invasoris. — 391. An liceat occidere invasorem honoris vel pudicitiae alterius. Et quid, si femina consentit. — 392. An possimus et teneamur tueri bona proximi etiam cum occisione furis. p. 631

DUBIUM IV.

AN ALIQUANDO LICEAT OCCIDERE INNOCENTEM.

393. An unquam liceat occidere innocentem directe. — 394. An aliquando liceat procurare abortum. — Qu. 1. An liceat matri sumere pharmacum directe ad fetum inanimatum expellendum. An autem liceat mulieri oppressae, statim expellere semen viri aggressoris. — Qu. 2. An liceat matri sumere medicamentum directe ad expellendum morbum cum periculo abortus fetus inanimati. — Qu. 3. Quando censeatur proles anima informata. — 395. Qu. 4. Quibus poenis subjiciantur procurantes abortum. — Qu. 5. An incurrant excommunicationem mulieres praegnantae, quae abortum faciunt. — 396. Qu. 6. An procurantes abortum, in dubio de animatione fetus incurrant irregularitatem. — 397. Qu. 7. Qui possit relaxare poenas pro abortu inflictas. — 398. Quando imputetur alicui ad peccatum homicidium casuale. — An adulter, occidens adulterae

maritum aggressorem, incurrat irregularitatem. Et an incurrat, si, ipso praevidente, adultera occidatur . . . . . p. 643

DUBIUM V.

DE DUELLO ET BELLO.

ART. I.

QUID SIT, ET AN LICEAT DUELLUM.

399. Quid est duellum, et an unquam liceat ad illud provocare. — Quid, si duellum esset fictum. — 400. Quando liceat duellum acceptare. — Et an liceat illud indicere contra falsum accusatorem. — 401. Quae sint poenae duello impositae . . . . . p. 656

ART. II.

AN ET QUOMODO LICEAT BELLUM.

402. Quando licitum sit bellum. — 403. Quid debeat facere princeps, ut licite bellum inferat. — 404. An possit inferri bellum, cum sola opinione probabili. — 405. Ad quid teneantur principes. — 406. An liceat eis vocare in auxilium haereticos et gentiles. — 407. Ad quid teneantur duces. — 408. An milites possint bellare cum dubio de justitia belli. p. 659

ART. III.

QUID IN BELLO JUSTO LICEAT (409 ad 411). p. 663

CAPUT II.

De Sexto Praecepto et Nono: *Non moechaberis, etc. Non concupisces, etc.* (412). p. 665

DUBIUM I.

AN ET QUANTA PECCATA SINT OSCULA, AMPLEXUS, TACTUS, VERBA OBSCOENA, ET SIMILIA, EXTRA MATRIMONIUM.

413. Quae sit delectatio venerea, quae sensitiva. — 414. Quomodo sit malus omnis actus venereus. — 415. An detur parvitas materiae in re venerea. — 416. An detur in delectatione sensitiva. — 417. An oscula aliquando sint licita. — 418. Et quando excusentur a mortali. — 419. De tactu et aspectu turpi proprii corporis, aut commixtionis brutorum. — 420. De tactu et aspectu turpi corporis alieni: ac de tactu genitalium brutorum. — 421. An sit semper mortale aspicere pudenda sexus diversi. Vel pulcri adolescentis. Et an aspectus isti induant speciem objecti. — 422. An liceat aspicere partes honestas diversi sexus. — 423. An sit mortale aspicere pectus, crura, etc. mulieris. — 424. An sit mortale aspicere picturas turpes. — 425. An liceat mulieri se ornare et faciem fucare. — Quid si detegat ubera vel utatur veste virili. (Remissive ad Lib. II, n. 52 et 54). — 426. Quando peccent graviter proferentes verba turpia. — 427. An semper graviter peccent audientes comoedias turpes. An, ad eas cooperantes pecunia vel plausu. —

428. An, illas repraesentantes et componentes. — 429. An liceat choreas ducere. — 430. An peccet mulier permittens se tangi. — An mulier, ad vitandos tactus impudicos, teneatur clamare. — 431. An liceant tactus, etc., inter conjuges aut sponso. . . p. 665

DUBIUM II.

QUAE SINT SPECIES LUXURIAE CONSUMMATAE
NATURALES.

432. An *fornicatio* sit vetita de jure naturae. — 433. An peccet mulier non resistens turpi congressui, ob metum mortis, si non consentiat. — 434. An permitti possint meretrices. — 435. Circa *concupinatum*, quaeritur 1. An possit absolvi, qui nequit ejicere concubinam sine infamia. — 436. Qu. 2. An absolvi possit promittens concubinam ejicere. — 437. Qu. 3. An possit absolvi concubina, ob necessitatem non discedens. — 438. Qu. 4. An, qui est in proxima occasione, causa exercendae artis. Quid vero, si is adhibitis remediis, semper eodem modo recidit. — 439. Qu. 5. An famula, peccans cum domino. — 440. Qu. 6. An uxor, peccans cum viro. — 441. Qu. 7. An tollenda occasio, etiam cum gravi damno. — 442. Quae sint poenae pro concubinato, praesertim pro clericis. — 443. An *stuprum* sit speciale peccatum. — 144. Ad quid teneatur raptor. — 445. Quid de *adulterio*. — 446. An sit adulterium, copula sodomitica inter conjuges. — 447. An copula habita inter desponsatos. — 448. Circa *incestum*, quaeritur 1. An omnes incestus sint ejusdem speciei. — 449. Qu. 2. An differant incestus cum affinibus. — 450. Qu. 3. An incestus cum cognatis spiritualibus. — 451. Qu. 4. An sit speciale peccatum, copula confessarii cum poenitente. Quid, si sit ejus parochus. — 452. Qu. 5. An committant incestum propinqui, copulantes post dispensationem. — 453. An soli tactus incestum constituant. — 454. Quomodo committatur *sacrilegium* per peccatum turpe. — 455. Circa *sacrilegium personale*, quaer. 1. An sacerdos simul religiosus, laedens castitatem, committat duo sacrilegia. — 456. Qu. 2. An copulans cum alia persona sacrata. — 457. Qu. 3. An committat sacrilegium habens votum castitatis, si inducat alterum ad turpia. Quid, si morose delectetur de peccato alterius. — 458. Circa *sacrilegium locale*, quaer. 1. An sit sacrilegium copula occulta vel maritalis in ecclesia. — 459. Qu. 2. An sint sacrilegia tactus impudici habiti in ecclesia. — 460. Quae comprehendantur per locum sacrum. — 461. Qu. 3. An verba et aspectus lascivi ha-

biti in ecclesia sint sacrilegia. — 462. Qu. 4. An, cogitationes turpes. — 463. Circa *sacrilegium reale*, quaeritur quando committatur. . . . . p. 677

DUBIUM III.

QUAE SINT SPECIES LUXURIAE CONSUMMATAE
CONTRA NATURAM.

464. Quid de congressu *immaturali*. — 465. Quid de *mollitie*. — 466. Quae sit *sodomia* imperfecta, et quae perfecta. — 467. An pollutio habita, tangendo puerum aut mulierem, sit diversae speciei. — 468. An in sodomia sit explicandum, si quis fuerit agens vel patiens. — 469. An sodomia inter conjunctos addat speciem incestus. — 470. Quae sint poenae sodomitarum. — 471. Quid requiratur ad eas incurrendas. Et an clerici patientes illas incurrant. — 472. An poenae incurrantur ante sententiam. — 473. An eas incurrat clericus, exercens bestialitatem. — 474. Quid de peccato *bestialitatis*. — 475. De peccato cum *daemonem*. Quid, si daemon repraesentet personam nuptam, sacram, et cetera . . . . . p. 691

DUBIUM IV.

AN ALIQUANDO LICEAT PROCURARE
POLLUTIONEM.

476. An pollutio sit vetita de jure naturae. — 477. An distillatio voluntaria sit mortalis. — 478. An liceat expellere semen corruptum. — 479. An teneamur impedire pollutionem inceptam. — 480. An liceat ob finem honestum pollutionem optare vel de ea gaudere. — 481. Quid, si praevideatur pollutio secutura ex re honesta. Quid, si ex re illicita. — 482. Est certe mortalis pollutio orta ex causa turpi in eam graviter influente. — 483. Quid, si actio ponatur ex justa causa, puta 1. Ad medendum, ad audiendas confessiones, ad alloquendum juxta morem, etc. 2. Ad abigendum pruritus. 3. Ad equitandum. 4. Ad decumbendum aliquo situ. 5. Ad moderate edendum, etc. — Quid si chirurgus aut parochus in iis aliquoties consenserit in pollutionem. Quid de simplici confessario. Et quid, si quis fere semper reciderit. — 484. An sit mortalis pollutio orta ex causa in eam leviter influente. Quid, si causa sit in eodem genere luxuriae; si lapsus fuerit frequens. — Quid, si causa sit in alio genere. An saltem sit veniale, eam ponere. — 485. De pollutione secuta in somno — An mutua pollutio habeat diversam malitiam . . . . . p. 697